

Kompletterande utredning vid Norrortsleden

Kompletterande arkeologisk utredning, Norrortsleden. Sträckan
Täby kyrkby-Rosenkälla, avsnittet Karby gård-Gullsjön. Täby
socken, Uppland.

Lars Andersson

Kompletterande utredning vid Norrortsleden.

Kompletterande arkeologisk utredning, norrortsleden. sträckan Täby kyrkby-
Rosenkälla, avsnittet Karby gård-Gullsjön. Täby socken, Uppland.

Lars Andersson

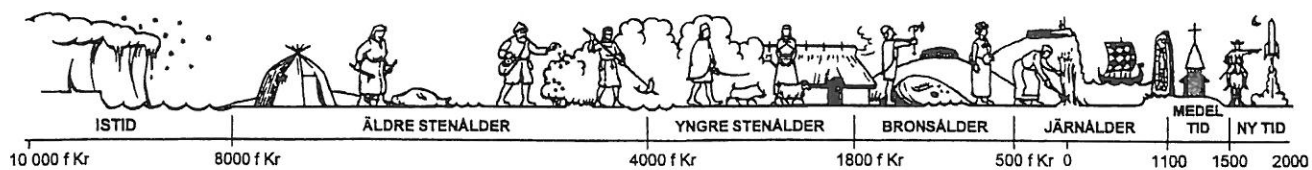
Rapport 1999:15

 STOCKHOLMS LÄNS MUSEUM

Box 6176 102 33 Stockholm

Tel 08-690 69 60 Fax 08-32 32 72

Besöksadress: Klarahuset, Sabbatsbergsvägen 6

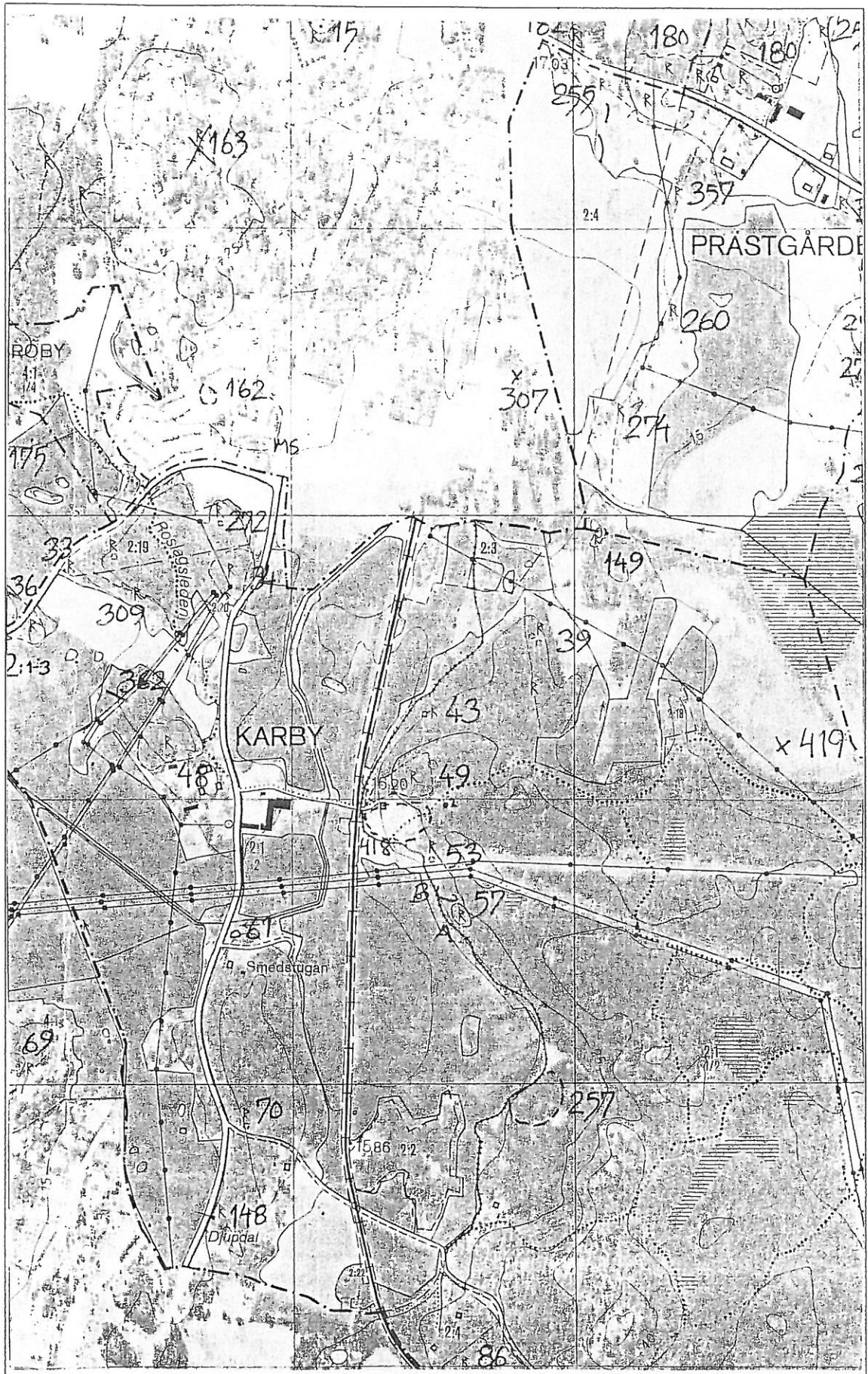

Tidsaxel: Mats Vänehem

© Stockholms läns museum
 Produktion: Stockholms läns museum
 Redaktionell bearbetning: Lars Andersson & Åsa Lundström

Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133

Stockholm 1999

Utdrag ur ekonomiska kartbladet skala 1: 10 000.

Inledning

Stockholms läns museum utförde under juli-augusti 1999 en kompletterande arkeologisk utredning inför anläggandet av Norrortsleden, sträckan Täby kyrkby-Rosenkälla, avsnittet Karby gård-Gullsjön. Stockholms läns museum har tidigare utfört en arkeologisk utredning (Backe & Sundberg 1995) och likaså en konsekvensutredning för angivna sträcka (Rapport 1992:3). Föreliggande utredning är en komplettering med anledning av en delvis förändrad vägsträckning. Den västra delen av utredningsområdet, området runt Karby gård, ingår också i Riksantikvarieämbetets utredning utförd 1993 & 1995. För topografi och fornlämningsmiljö hänvisas till tidigare utförd utredning av Stockholms läns museum (Backe & Sundberg 1995).

Metod

I utredningen ingick arbetsmomenten arkivgenomgång, specialinventering, sökschaktning och rapportskrivning. Specialinventeringen utfördes 21 juli 1999 under delvis svåra förhållanden, då den kraftiga vegetationen gjorde att eventuella fornlämningar var svårupptäckta. Efter inventeringen bedömdes det vara nödvändigt med sökschaktning på en yta (D). Sökschaktningen bedrevs med traktorgrävare försedd med plan skopa. Samtliga schakt återställdes efter undersökning. Schakt och utpekade objekt redovisas på grundkarta (karta 2-5) tillhandahållen av länsstyrelsen (förminskad till skala 1:2000). De redovisade objekten på kartorna 2-5 har endast fått en ungefärlig begränsning.

Objektbeskrivning och förslag på åtgärder

A: Karby gårdstomt. Tidigare känd och nämns i Raä:s utredning (Jakobsson 1995). Kan eventuellt fortsätta ut i åkermark. Mycket känsligt område. Bör förundersökas om exploateringen kommer i närheten. Stockholms läns museum anser att området bör bevaras i så stor utsträckning som möjligt och att ett visst avstånd bör lämnas till gårdstomten. Vid inventeringen upptäcktes två anläggningar som eventuellt utgörs av gravar belägna på själva gårdstomten. (Se karta 4).

B: Impediment med säker stensträng. Uppmärksammades av Raä:s utredning (Jakobsson 1995, obj 58) och anges också som möjligt boplatsläge. Föreliggande utredning ansluter till den uppfattningen men vill lägga till förekomsten av odlings/röjningsröse med eventuellt förhistoriskt ursprung. Ytan innehåller säkra fornlämningar och bör förundersökas. (Se karta 2).

C: Upptagen i fornminnesregistret (Raä 70) som stensättningar. Dessutom finns en kvarnlämning på platsen. Kvarnlämningen bör helst undvikas, om detta inte går skall den slutundersökas. Vid inventeringen gick det ej att lokalisera stensättningarna men ytan bör, om den berörs av exploateringen, ändå förundersökas. Kvarnlämningen är märkligt nog ej upptagen i fornminnesregistret men bör anses vara av stort kulturhistoriskt värde, eftersom lämningar av denna typ är sällan undersökta och relativt ovanliga (Se karta 2).

D: Stensträng. Uppmärksammades av Raä:s utredning (Jakobsson 1995, obj 60). Föreliggande utredning vill tillägga förekomsten av en hålväg som skär genom stensträngen. Området bedömdes efter inventeringen som ett lämpligt boplatsläge. Vid provschaktgrävning hittades dock inga lämningar efter förhistorisk boplat men en yta intill stensträngen bedömdes som fossil åkermark. Denna bör undersökas i samband med stensträngen vid en eventuell exploatering. Dessutom löper en nyupptäckt hålväg med oklar ålder in i området (mellan F och D, se nedan). Vid provschaktningen hittades en del av en stav som preliminärt tolkas som en vandringsstav/käpp från historisk tid. Strax norr om området har Raä uppmärksammat och konstaterat en stensättning som benämns objekt 59 i Raä:s utredningsrapport. Denna befinner sig dock utanför föreliggande kompletterande utredningsområde. (Se karta 2).

E: Säkert gravfält (Raä 57) och husgrundsterrass. Ligger mitt i exploateringsområdet och innehåller minst 10 stensättningar. Upptagen i fornminnesregistret. Bör förundersökas om den berörs av exploatering. Intill ytan ligger Raä 53 som enligt fornminnesregistret utgörs av en hög. Raä 53 är också upptagen i läns museets tidigare utredning (Backe & Sundberg 1995) och benämns där som objekt 6 med förundersökning som rekommenderad åtgärd. (Se karta 3).

F. Torplämning och hålväg. Torpet benämns Långbacken på kartmaterial från 1700-tal och finns också utsatt på ekonomiska kartbladet. Torpet är numera rivet. Det är osäkert om torplämningen kommer att beröras då den ligger i utkanten av utredningsområdet. Mellan område F och D löper en nyupptäckt hålväg. Större delen är belägen utanför föreliggande utredningsområde och delar av hålvägen används idag som gångstig. Vid en exploatering bör hålvägen mätas in och undersökas. (Se karta 2).

Slutsatsen av ovanstående genomgång av fornlämningar inom utredningsområdet är att samtliga objekt är registrerade och kända genom tidigare genomförda utredningar eller i fornminnesregistret. Föreliggande utredning kommer till samma slutsatser som tidigare utredare angående dessa fornlämningar, dock med vissa kompletteringar och nya iakttagelser. Föreliggande utredning har ej ändrat tidigare utredares bedömning av fornlämningsstatus och förslag på åtgärder.

Schaktbeskrivningar

I område D utfördes sökschaktning (Se karta 5).

Schakt nr	Längd	Bredd	Djup	Beskrivning	Fynd
1	14	1,4	0,25	0,1-0,15 m tjockt torvlager, därunder stenig mo.	Recent fajans
2	15	1,4	0,25	0,1-0,15 m tjockt torvlager, därunder stenig mo. Inslag av ett 8 m långt stenfritt område i öster med något djupare och "fetare" jord som tolkas som gammal åkermark.	-
3	16	1,4	0,25	0,1-0,15 m tjockt torvlager, därunder stenig mo. Inslag av ett 13 m långt stenfritt område i öster med något djupare och "fetare" jord som tolkas som gammal åkermark.	-
4	15	1,4	0,20	0,1 m tjockt torvlager. Därunder mo.	Avbruten vandringsstav eller käpp.

Tabell 1. Schaktbeskrivningar område D.

Raä	Fornlämningstyp	Innehåll
30	Röse	1
39	Stensättningar, stensträng.	2 + 1
43	Stensättning	1
48	Gravfält	2 högar, 35 runda och 3 rektangulära stensättningar.
49	Gravfält	13 runda, 6 rektangulära, 1 triangulär stensättning.
53	Hög	1
57	Gravfält	10 runda stensättningar, 1 husterrass.
61	Resta av hög	1
69	Stensättningar	3
70	Stensättningar	2
148	Milstolpe	1
214	Stensättningar	4
253	Stensträng	1
254	Stensträng	1
259	Stensättningar och hålväg.	5 +1
261	Stensträng	2
262	Stensträng	2
285	Stensträng	2
355	Stensträng	1
362	Stensträng	2
418	Gårdstomt	
419	By/gårdstomt	
420	Stensträng	2
421	Stensättningar	2
422	Stensättning	2
423	Minnessten	1

Tabell 2. Intilliggande fornlämningar enligt fornminnesregistret.

Referenser

Norrortsleden 1992. *Konsekvensutredning för kulturmiljön delen Täby kyrkby - Vågsjö*. Stockholms läns museum Rapport 1992:2

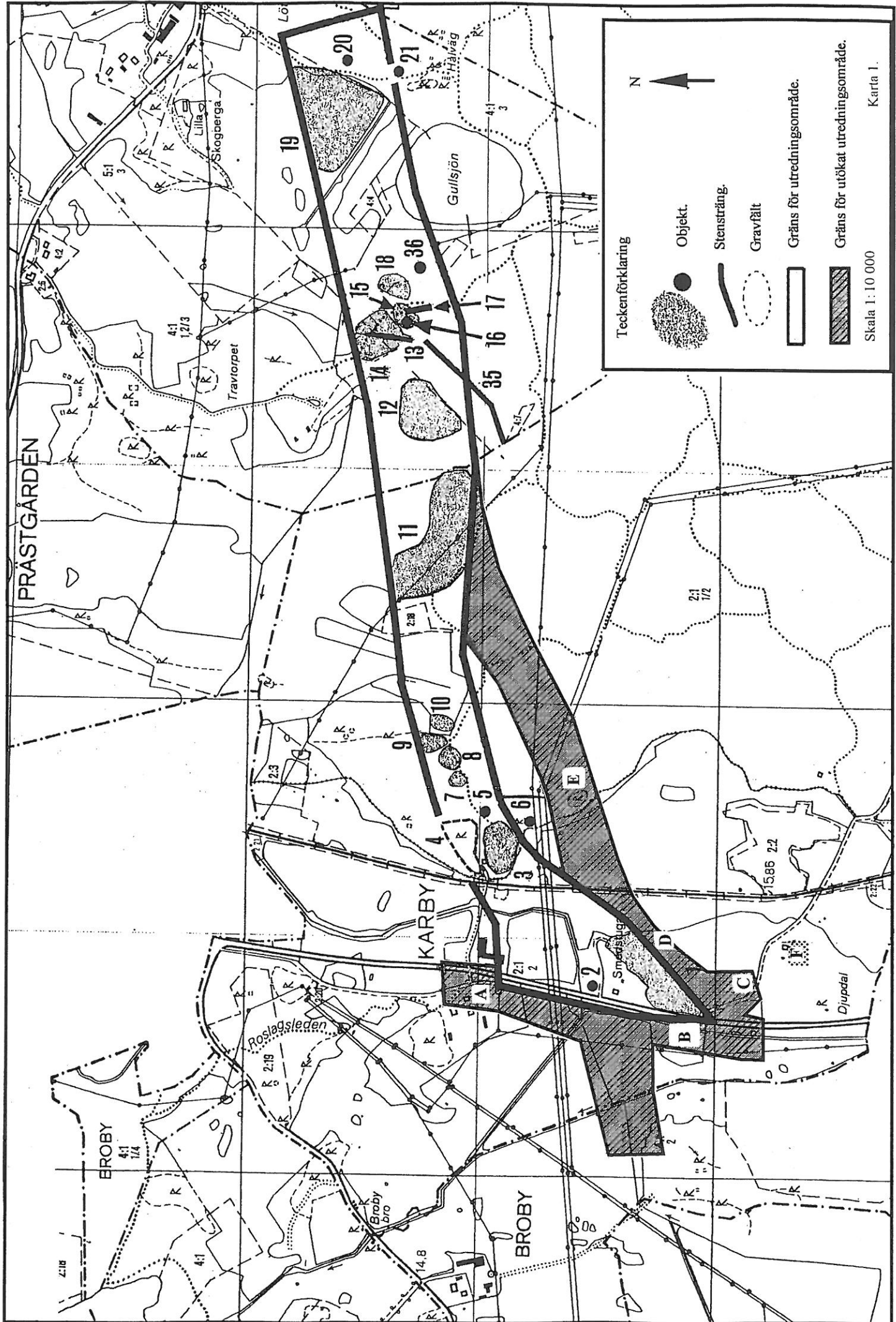
Norrortsleden 1993. *Arkeologisk utredning etapp 1*. UV-Stockholm. Rapport 1993:25.

Backe M & Sundberg A. 1995. *Norrortsleden. Delsträckan Karby- Rosenkälla*. Stockholms läns museum. Rapport 1995:10.

Jakobsson M. 1995. *Norrortsleden. Delen Väsjön - Täby kyrkby samt Sandavägen*. UV Stockholm. Rapport 1995:61.

Administrativa uppgifter

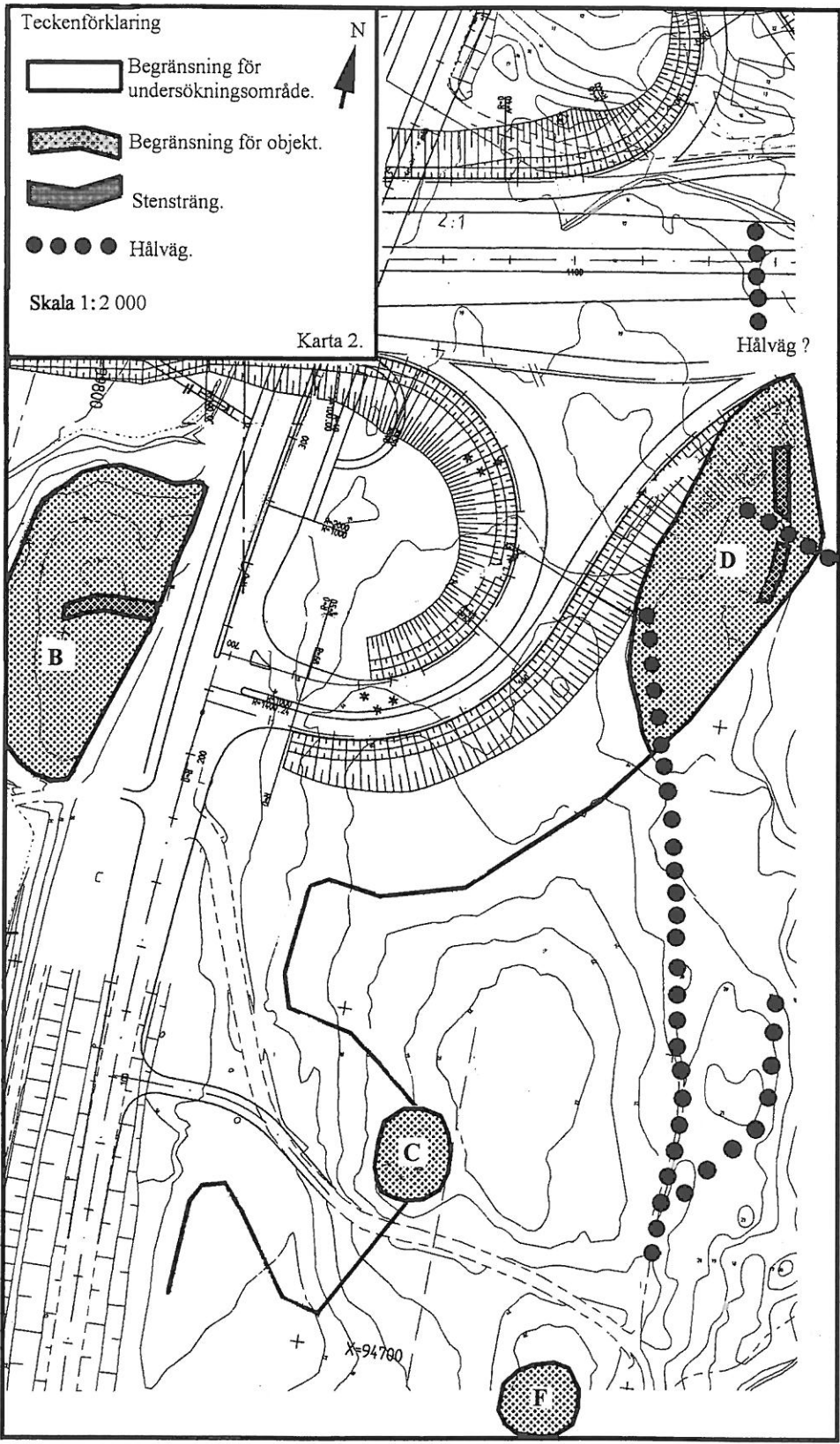
Länsstyrelsens beslut	2021-99-28582
Diarienummer	1999:118
Landskap	Uppland
Kommun	Täby
Socken	Täby
Ek. kartblad	10I 9f Täby
Arkeologisk personal	Lars Andersson Patrik Gustavsson

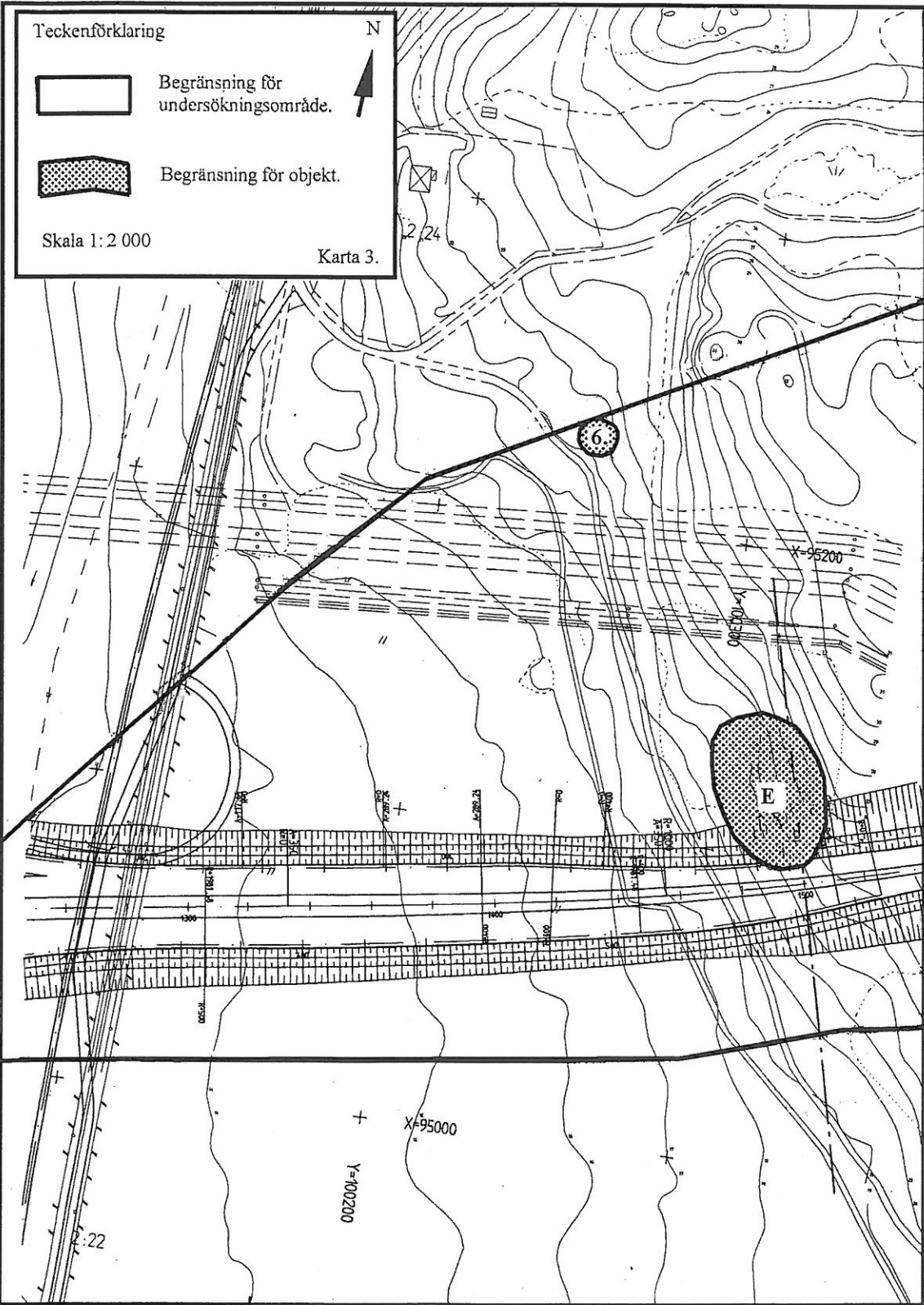

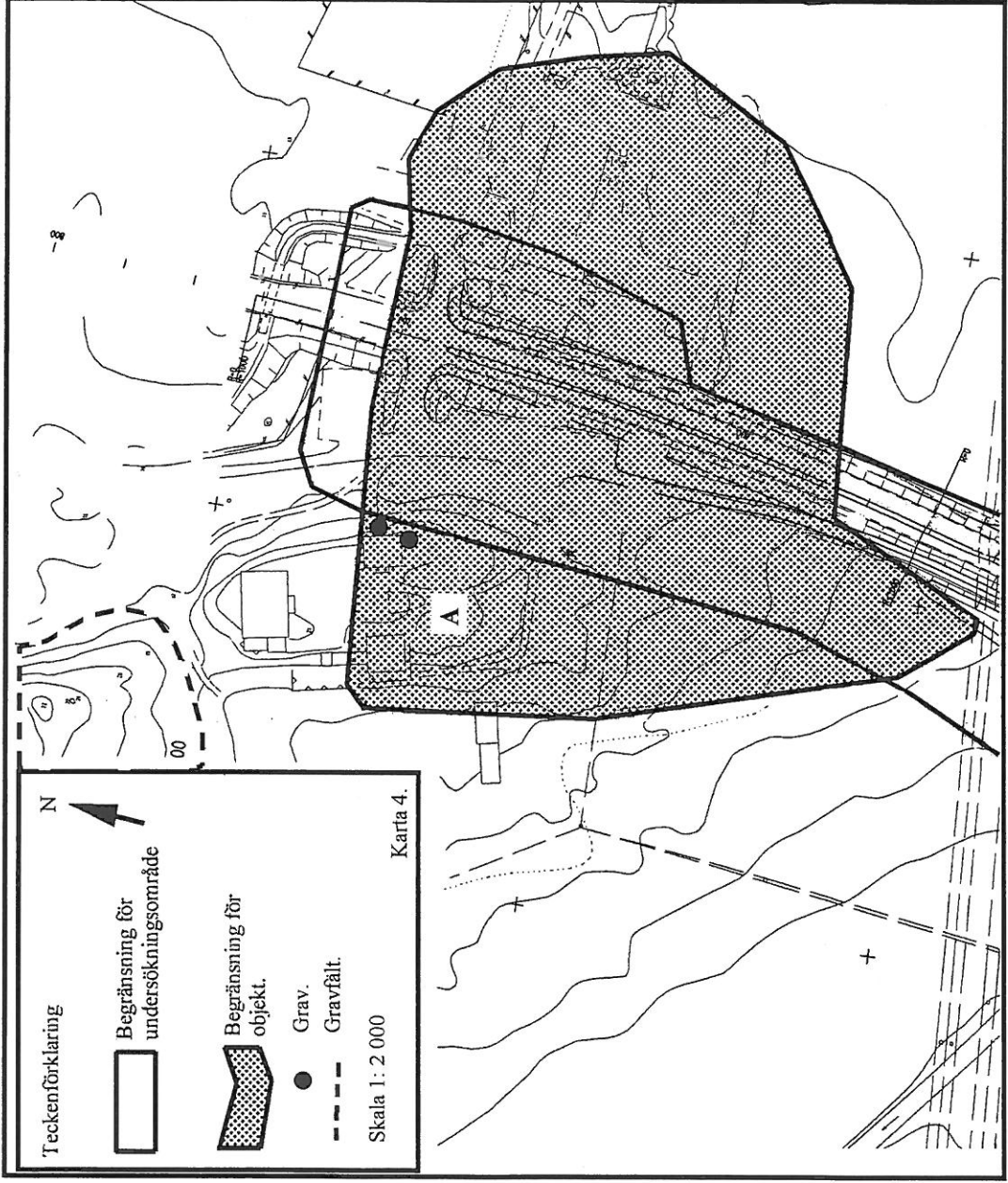
Teckenförklaring

- Objekt.
- Stensträng.
- Gravrält
- Gräns för utredningsområde.
- ▨ Gräns för utskat utredningsområde.

Skala 1:10 000
Karta 1.

Teckenförklaring

Begränsning för undersökningsområde

Begränsning för objekt.

Grav.

Gravfält.

Skala 1: 2 000

Karta 4.

